

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

Джевага-Третьякова Світлана

Нове законодавство ЄС щодо боротьби з відмиванням коштів: виклики та перспективи.....110

Бурдюжа Олександр

Місце інституту «гуманітарна допомога» в структурі міжнародного права.....114

Бондарюк Ольга

Законодавче регулювання проблематики з викрадення дітей в країнах Європейського Союзу.....119

Іванець Микита

Проблемні питання гармонізації національного правового регулювання інвестиційної діяльності в сфері міжнародних стандартів.....124

Кухоцька Аліна

До питання реалізації положень розумних строків досудового розслідування в межах євроінтеграції.....127

БОНДАРЮК ОЛЬГА

*Національний університет «Одеська юридична академія»
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ З ВИКРАДЕННЯ ДІТЕЙ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Щорічно відбувається викрадення від 1 до 8 мільйонів людей. Така цифра не є остаточною, оскільки немає ніяких юридичних підтверджень, яка точна кількість дітей була викрадена, оскільки більшість неповнолітніх осіб - це особи, з країн з низьким рівнем життя.

Щодня у світі відбувається викрадення дітей, яких використовують як дешеву робочу силу, продають на «чорному ринку» для трансплантації органів, всиновлюють у інші сім'ї, продаж для надання послуг сексуального характеру. Особливо це стосується дітей-біженців, які потрапили до європейських країн під опіку держави. Потік викрадення дітей настільки великий, що на міжнародному рівні було запроваджено міжнародний день безвісти зниклих дітей та регулювання даної проблематики відбувається на основі міжнародного юридичного документу – Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей.

За статистичними даними Міжнародного центру допомоги зниклим безвісти та експлуатованим дітям зазначається колосальна цифра зниклих дітей. На сьогоднішній день, найбільше зниклих та викрадених дітей серед країн Європейського Союзу становлять Німеччина- близько 100 000 дітей [1]. В Іспанії зазначається про 20 000 зниклих дітей щороку[1]. У 2018-2019 роках в Англії та Уельсі зафіксовано близько 68 000 звернень про зникнення дітей [2].

На жаль, навіть не всі країни ведуть такі статистичні дані або інформація не є актуальною через проблему визнання таких дітей викраденим та зниклими. Оскільки неможливо точно встановити реальну кількість викрадених дітей у країнах Європейського Союзу, європейське врегулювання даної проблематики є найбільш актуальним серед громадян.

На сьогоднішній день країни-члени Європейського Союзу не створили єдину нормативно-правову базу, яка б врегулювала питання про офіційне зазначення дитини у спеціальному реєстрі викрадення дітей а також створили б механізм повернення цих дітей до батьків. Базисним нормативно-правовим актом для всіх держав є вищезгадана Конвенція. Однак, вона містить тільки суто теоретичні аспекти застосування, а також, як на мій погляд, містить порушення норм законодавства та норм суспільства. Конвенція передбачає негайне

повернення дітей, незаконно переміщених до будь-якої з Договірних держав або утримуваних у будь-якій із договірних держав. Проте, немає чіткого опису як дитина буде повернена до своєї родини. Також поняття терміну як «негайно» не має юридичного підґрунтя, оскільки, по-перше, процес повернення дитини є надскладним, а по-друге, знайти зниклу дитину проблематично в одній країні, не говорячи про пошук дитини у більше 20 країнах.

Суперечність Конвенції до норм суспільства передбачено, на мій погляд, у статті 4. Дане положення зазначає, що конвенція застосовується до будь-якої дитини, яка проживала постійно у державі та застосування конвенції припиняється коли дитина досягає 16-го віку. Фактично з положень міжнародного нормативно-правового акту прослідковується наступна тенденція: дитина, яка нещодавно переїхала до іншої країни, не потрапляє під дану категорію, так як не постійно проживала у зазначеній державі. Також суперечливим є розуміння припинення застосування конвенції до дітей віком від 16 років. Як показують соціальні мережі, засоби масової інформації, викрадення дітей, особливо жіночої статі, відбувається віком від 14 до 18 років, коли людина фізіологічно сформована. Тобто, якщо під час пошуку дитині виконується 16 років, вона вже не підлягає під розповсюдження даного положення.

Оскільки Конвенція є тільки підґрунтям для визнання та повернення викрадених дітей, кожна держава розробляє власний механізм щодо розшуку зниклих дітей. У багатьох випадках Конвенція є єдиною правовою підставою для звернення до компетентних органів за кордоном із передбаченими Конвенцією заявами про повернення дитини або про забезпечення права на доступ до неї.

Однією з найбільш значних труднощів у визначенні міжнародного викрадення дітей є відсутність універсального визначення, яке б визнавали всі країни. У різних країнах існують різні правові визначення та стандарти, що ускладнюють досягнення загального розуміння цього питання. Наприклад, деякі країни можуть вважати міжнародне викрадення дітей кримінальним злочином, тоді як інші розглядають це як питань сімейного права. Крім того, юридичні визначення можуть відрізнятися залежно від віку дитини, того, чи є один із батьків, який викрав, біологічним батьком чи опікуном, а також тривалість викрадення.

Окрім міжнародних конвенцій, регіональні домовленості та двосторонні угоди відіграють значну роль у процесі повернення викрадених дітей. Регіональні організації, такі як Європейський Союз, прийняли спеціальні правила та директиви щодо боротьби з транскордонним викраденням дітей у своїх державах-членах. Ці регіональні домовленості досить часто ґрунтуються на механізмах та принципах врегулювання, викладених у міжнародних нормативно-

правових актах, оскільки здійснюють свою діяльність за рахунок додаткової юридичної підтримки та вказівки для вирішення проблематики з викрадення дітей.

Конвенція Організації Об'єднаних Націй про права дитини є комплексним міжнародним договором, який визначає права та захист, що надаються дітям.

Стаття 11 Конвенції ООН про права дитини зазначає, що запобігання та вирішення проблем протиправного переміщення або утримання дітей проти їх волі є важливим під час реалізації прав дитини. Конвенція не містить положення примусового характеру, а лише надає поради, у результаті яких закликає співпрацювати держав у сфері повернення викрадених та переміщених дітей за територію держави.

Фактично юридична європейська система «застаріла» й недоцільно регулює повернення викрадених дітей. Відсутність єдиного як нормативно-правового акту так і механізму визнання і повернення дитини до батьків чи опікунів створює так зване «поле невизначеності». У більшості випадків країни подають запити до інших країн, щодо отримання інформації про перетин кордону дитиною. У тім, строк, протягом якого відбувається отримання інформації може становити критичні години для дитини.

Однак, викрадення не завжди здійснюється невідомою людиною. У практиці зазначаються випадки, коли викрадення дитини відбулось одним із батьків чи усиновлювачем. У такому випадку проблематично знайти нормативне регулювання даного питання, оскільки юридично він не викрадач, а батько дитини. Для більш детальнішого прикладу, розглянемо зміни у функціонуванні виконавчої системи та судової системи Румунії, Польщі, Хорватії та Австрії.

У відповідь на рішення справи, яке стосується невиконання владою судової заборони, що вимагає повернення дітей до заявниці після їх викрадення батьком, у Румунії було ухвалено новий Закон 2004 року про імплементацію Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. У результаті прийняття даного нормативно-правового акту відбулись наступні зміни: створення єдиного суду, який компетентний розглядати заяви про повернення викраденої дитини відповідно до норм Гаазької конвенції; накладення штрафу на батька-викрадача; надання двотижневого терміну викрадачу на повернення викраденої дитини.

Закон 2018 року спрямований на регулювання повноважень та процедур, яких повинен дотримуватись польський центральний орган влади у справах, на які поширюється дія Гаазької конвенції. Відносно положень закону, основним завданням даного органу є миттєве реагування на клопотання та здійснення оперативних дій з повернення викрадених дітей. Також протягом усього часу,

доки дитина не буде доставлена на територію постійного місця проживання, центральний орган повинен повідомляти всі етапи та зміни заявнику.

У Хорватії на національному рівні задля прискорення здійснення спеціалізованого судочинства відповідно до Гаазької конвенції було здійснено імплементацію за висновками Європейського суду з прав людини. Закон про імплементацію Гаазької конвенції передбачає, що після отримання запиту від органу іноземної держави компетентне міністерство негайно звертається до компетентного центру соціального захисту та ініціює процедуру повернення у судовому порядку. Законом передбачені короткі терміни ухвалення даного рішення: шість тижнів для ухвалення судом рішення щодо запиту про повернення дитини і вісім днів з моменту остаточного слухання для ухвалення рішення.

Австрійське законодавство про повернення дітей 2017 року встановило нову національну процедуру відповідно до процедури повернення за Гаазькою конвенцією для спрощення та прискорення повернення дітей. Новий закон доповнив закон про незмагальне судочинство, який набув чинності в 2005 року й вже тоді передбачав об'єднання повноважень щодо розгляду запитів про повернення і відновлення контактів між викраденою дитиною та постраждалими заявниками. Він, зокрема, ввів нові положення до законодавства: під час проведення процедури викрадення та повернення дитини необхідно підтримувати та відновити контакт між викраденою дитиною та батьками, якщо це позитивно впливатиме на психологічний стан дитини, розпорядження про повернення повинно містити виконавчий лист; ніяк винятки, які вже були розглянуті на першій стадії процедури, не допускаються на стадії виконання.

Отже, законодавче регулювання викрадення дітей в країнах Європейського Союзу відбувається за рахунок не міжнародних договорів, а за рахунок національного законодавства яке спрямовує свою діяльність на взаємодопомогу від інших країн та норм чинного законодавства.

Література

1. Missing children's statistics - global missing children's network. Global Missing Children's Network. URL: <https://globalmissingkids.org/awareness/missing-children-statistics/>.
2. МАНІПУЛЯЦІЯ: У США та Європі щорічно зникають сотні тисяч дітей. VoxUkraine | «Вокс Україна» – більше ніж найкраща аналітика про Україну. URL: <https://voxukraine.org/manipulyatsiya-u-ssha-ta-yevropi-shhorichno-znykayut-sotni-tysyach-ditej>.

3. Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_188#Text.
4. Сніжко М. Застосування Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року. Бюлетень міністерства юстиції України. 2011. С. 2–8. URL: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:e5Onr02Kf9MJ:scholar.google.com/+викрадення+дітей+y+світі&hl=uk&as_sdt=0,5.